

Plataforma Ulloa Viva: *sine die nas portelas da esperanza*

Xosé de Cea*

Antes de mergullármonos nas orixes da oposición cidadá ao proxecto de construción dunha macrocelulosa impulsado pola pasteira lusa Altri en Palas de Rei, pido licenza para nomear a bisbarra afectada como Terra do Medio, topónimo acuñado polo escritor aqualatense e melidao Xosé Vázquez Pintor para referirse, xustamente, a esa cerna xeográfica da Galiza que constitúen “A Ulloa, Terra de Melide, Tabeirós, O Deza... Eran ferrados de labradío e monte manso; arcas de ceiteo, cabaceiros de millo, parroquias de subministración, casas paridoras con nome e apelidos que se daban á fuxida cando a fame era moita e a noite longa, sine die nas portelas da esperanza. Somos da Terra do Medio”.

Sine die nas portelas da esperanza, remóntase todo a abril de 2022. Naquel arrincar da primavera, naceu a Plataforma Ulloa Viva como unha rede de asociacións comarcal —Alternativa Veciñal de Antas, Eira da Xoana, Quercus Sonora, Instituto de Estudos Ulloáns, Os Lobos, O Zuleiro, Agrocuir, Falcatrueiros e Santa Lucía— que se organizaron, inicialmente, para opoñerse ao parque eólico de Maxal. E tamén, contra finais do mesmo mes, o presidente da Xunta, Alberto Núñez Feijóo, e o CEO de Altri, Jose Soares de Pina, anunciaron que a fábrica de fibras téxtiles da que viñan falando durante o último ano como máxima aposta dos Next Generation na Galiza ía chamarse Proxecto Gama e emprazarse, ao final, en Palas de Rei.

Como se teceu a alfombra vermella

Un ano antes, o 23 de febreiro de 2021, a maioría do Partido Popular no Parlamento galego aprobaba unha batería legislativa destinada a poñerlle a alfombra vermella a grandes proxectos industriais. Xunto coa nova Lei de Ordenación do Territorio e a Lei de Recuperación da Terra Agraria, a Lei de Simplificación Administrativa e Reactivación Económica creaba a figura do Proxecto Industrial Estratéxico (PIE) para privilexiar algúns plans empresariais con todo tipo de beneficios administrativos: redución de prazos nos trámites, expropiacións por declaración de utilidade pública, adxudicación directa de solo empresarial, subvencións sen concorrencia competitiva, servidumes para abastecemento enerxético, prevalencia sobre plans urbanísticos municipais, etcétera.

"Co que Altri non contaba é con que existía unha longa tradición de loita na Terra do Medio ligada á defensa do río Ulla"

A aprobación destas leis tamén coincidía co reparto dos fondos Next Generation para enfrontar a crise económica causada pola Covid. Dos 140.000 millóns do Estado, a Galiza tocáronlle 9.400 para financiar 108 iniciativas empresariais. Entre todas elas, o proxecto estrela do Goberno Feijóo foi o dunha fábrica de fibras téxtiles cuxa execución se lle encargaría á multinacional portuguesa Altri, cunha subvención de 850 millóns de euros. Así o anunciaba o 1 de outubro de 2021 Impulsa Galicia, a sociedade público-privada participada pola Xunta, Abanca,

Participación de Ulloa Viva na manifestación pola crise dos pellets. Compostela, 21 de xaneiro de 2024.

Reganosa e Sogama que se encargou de repartir a torta dos cartos europeos. Daquela transcendeu que se trataba dunha biofábrica que ía producir 200.000 toneladas anuais de Lyocell, unha fibra téxtil seica ecolóxica; e cuxa localización estaba a barallarse entre 46 lugares posibles, co concello lucense de Cervo como principal candidato. Se cadra por iso, foi toda unha sorpresa cando se anunciou Palas de Rei como anfitrión da fábrica en abril de 2022.

Sesenta anos de loita en defensa do Ulla

É probable que os promotores da iniciativa, dentro dos seus cálculos, ademais dos inxentes recursos hídricos e madeireiros que precisaban, valorasen a importancia de desenvolver o proxecto nun municipio rural onde non abondasen os sobresaltos políticos ou unha posible oposición ao forte impacto ecolóxico e socioeconómico que, sen dúbida, ía ter a súa actividade industrial. A estabilidade política semellaba asegurada nun concello onde o Partido Popular goberna con maioría absoluta de maneira ininterrompida dende 1983. O que non contaban é que, xusto nesa época, viña de constituírse a Plataforma Ulloa Viva na comarca e que, dende que o réxime franquista ordenara construír o encoro de Portodemouros en 1962, existía unha longa tradición de loita na Terra do Medio ligada á defensa do río Ulla. Ademais da oposición ao embalse, tamén houbo que enfrontarse, entre 1998 e 2006, á tentativa do goberno de Fraga e Fenosa de construír doce centrais hidroeléctricas no sistema fluvial Ulla-Deza en virtude dunhas

**Manifestación en Palas de Rei contra os encoros no Ulla.
21 de agosto de 2004 · ADEGA e Plataforma Ulloa Viva**

licenzas concedidas á empresa Moncabril tamén no ano 1962. Da mesma maneira que na década dos setenta se conseguiu un servizo permanente de ferri para comunicar as dúas beiras do encoro; os proxectos das minicentrales remataron por desestimarse grazas á forte oposición social e ao traballo da Coordinadora Galega en Defensa dos Ríos e a todos os colectivos e organizacións que a integran.

De problema local a cuestión galega

Dende que Feijóo e Soares de Pina anunciaron a localización da fábrica en Palas de Rei, a Plataforma Ulloa Viva soubo que debía focalizar todo o seu traballo en fiscalizar e, de ter razóns para facelo, opoñerse ao proxecto dunha pasteira que tiña un longo currículo de contaminación e desastres medioambientais en Portugal. Sabíase que ían utilizar como materia prima a madeira de eucalipto, polo que existía o temor de que a anunciada factoría de Lyocell fose, en realidade, unha celulosa encuberta.

Ao pouco do anuncio, a Plataforma mantivo un primeiro encontro co alcalde de Palas, Pablo Taboada, onde non se acadou nada relevante. Posteriormente, diante do ferrollo informativo de institucións e empresa, Ulloa Viva decidiu organizar unha palestra, o 17 de decembro de 2022, á que se convidaron á Xunta, a Altri e ao rexedor palense para que informasen do proxecto que defendían; pero tamén a representantes de diversos sectores afectados como Montse Pérez (hostalaría e turismo rural), Ana Corredoira (gandaría), Santiago Ortiz (botánica) ou João Ribeiro (asociación ecoloxista Quercus, Portugal). Ao acto non asistiron nin representantes da Xunta nin de Altri, que amosaron unha actitude de desprezo cara a cidadanía afectada que se repetiría nos vindeiros meses.

Un ano despois, e cos tempos moi ben planificados, o 26 de decembro de 2023, en plenas festas do Nadal e o mesmo día que Alfonso Rueda anunciou a disolución do Parlamento de Galicia para convocar eleccións, o DOG publicaba o primeiro anaco do proxecto de Altri: o correspondente a un sistema de captación de augas con capacidade para transportar 46 millóns de litros diarios dende Portodemouros a través de 12,5 quilómetros de tubaxes e varias estacións de bombeo. Oficialmente quedaba declarada a localización das instalacións na parroquia de Remonde, en torno á coñecida como Finca de Quintas; e a natureza depredadora do proceso industrial que, en efecto, correspondía ao dunha fábrica de celulosa soluble que aspiraba a ser a máis grande de Europa.

A partir deste momento, iniciouse unha actividade frenética consistente en contactar con representantes e institucións políticas a todos os niveis, analizar o que se ía coñecendo dos estudos baixo a lupa de especialistas en diversas áreas, informar a poboación afectada polas expropiacións e polo impacto futuro da fábrica sobre como opoñerse e alegar, difundir nos medios de comunicación e en redes sociais os impactos negativos do Proxecto Gama, etcétera.

Asemade, o 21 de xaneiro, coa costa galega contaminada polo vertido dun cargamento de pellets, a Plataforma Ulloa Viva participou na multitudinaria manifestación para denunciar a parálise e nefasta xestión da Xunta diante da crise. No manifesto lido ao remate da marcha, na praza do Obradoiro, mencionouse a futura actividade industrial de Altri como unha nova ameaza para un mar e unha ría de Arousa gravemente afectados por todo tipo de agresións medioambientais.

Dende aquela, e até o 17 de abril de 2024, data límite para presentar alegacións á segunda fase publicada no DOG —a correspondente á propia fábrica— todo o labor de Ulloa Viva estivo centrado en difundir información sobre as consecuencias catastróficas que tería a produción fabril na bisbarra e fomentar a presentación de alegacións por parte da cidadanía e todo tipo de colectivos. Dende asociacións de pais e nais a entidades deportivas, dende agrupacións en defensa do Camiño de Santiago a organizacións ecoloxistas e sindicais... Da Terra do Medio á ría de Arousa, a indignación expandiuse e foi transformando o que, de primeiras, nacía como unha revolta local, nunha cuestión sobre o modelo de país que queremos, nunha problemática que, realmente, afecta a toda Galiza e pola que toda Galiza está a responder.

Palestra informativa en Melide o 22 de marzo de 2024 · Plataforma Ulloa Viva

Andaina desde a finca de Quintas ata a área da Cornella, xunto ao río Ulla. Organizada polo Concello de Santiso coa colaboración de Ulloa Viva. 7 de abril de 2024 · Plataforma Ulloa Viva

Parte da delegación que viaxou a Bruxelas para denunciar o proxecto de Altri diante da Unión Europea. Trala pancarta, dúas compañeiras de Ulloa Viva, Mónica Cea e Zeltia Laya, coa camiseta da plataforma 15-17 de abril de 2024 · Plataforma Ulloa Viva

Non vai ser posible coñecer o número de alegacións presentadas contra Altri até que a Xunta facilite as cifras oficiais, pero sabemos que puideron ser decenas de miles nun proceso participativo que transcendeu a actividade promotora da Plataforma para transformarse nun acto de vontade e rebeldía dos galegos e das galegas.

Denuncia diante da Unión Europea

Coincidindo co remate do período de alegacións, do 15 ao 17 de abril, unha comitiva de Ulloa Viva, convidada pola eurodeputada do BNG Ana Miranda, levaba a denuncia até as institucións comunitarias en Bruxelas. Alí,

mantivéronse encontros de traballo con María Teresa Fábregas, directora do grupo operativo do Mecanismo de Recuperación e Resiliencia; e Paul Speight, xefe da unidade de cumprimento de normativa medioambiental. Grazas á reunión con Fábregas, sóbouse que non existía aínda ningunha solicitude do Estado español para incluír o Proxecto Gama no Plan Estratéxico de Recuperación e Transformación Económica (Perte) para a descarbonización. Trátase dun factor importante este último, xa que é deste Perte de onde Altri e a Xunta pretenden obter unha subvención de 250 millóns de euros, o que reduce notablemente as pretensións iniciais de acadar fondos públicos. A maiores, tamén se mantiveron encontros con Frances Marcellesi (Verdes Equo/Sumar), o grupo de Eugenia Palop (Sumar), Idoia Villanueva (Podemos) e Nicolás González Casares (PSOE), de cara a que a oposición á fábrica de Altri na Terra do Medio sexa o máis ampla e diversa posible.

Ao final, haberá que darlle as grazas a Altri

Resulta difícil calibrar a dimensión actual acadada pola Plataforma Ulloa Viva, dado que nos atopamos nun proceso crecente de apoios e aínda queda moito traballo por facer de cara a informar á cidadanía das consecuencias que tería para toda Galiza a actividade industrial de Altri no Alto Ulla.

Unha boa mostra desta expansión, con respecto ao conxunto de colectivos inicial que se artellou na Ulloa en 2022, témola na constitución de agrupacións de traballo locais non só nos municipios directamente afectados —Antas de Ulla, Santiso, Agolada, Melide, Monterroso, Palas de Rei, Arzúa e Lalín— senón tamén en concellos como Vigo, Compostela, Pontevedra, Ames ou O Grove. Grazas ao labor destes grupos, realizáronse nos últimos meses multitude de accións como instalar mesas informativas en vilas e cidades, organizar charlas e palestras, ou facer andainas e outras actividades deportivas —como cicloturismo ou descenso en caiaç— para dar a coñecer a rica biodiversidade do territorio ameazado.

Ao final, o rexeitamento a Altri está a ser o revulsivo dun despertar crecente da conciencia ecolóxica e do sentido de defensa do territorio que, antes de coñecermos o Proxecto Gama, apenas existía en segmentos poboacionais moi reducidos na bisbarra. Conciencia ecolóxica e defensa do territorio que están a xurdir dun xeito transversal, por riba de siglas e filiacións políticas, en todos os estratos sociais e sectores económicos, e que fan que nos manteñamos *sine die nas portelas da esperanza* contra un proxecto industrial insostible dende calquera punto de vista —sanitario, económico, patrimonial, ambiental—, depredador de recursos esenciais e estratéxicos como a terra e a auga, beneficioso tan só para un fado de accionistas e inversores que, probablemente, nin sequera coñezan a riqueza da que si gozamos agora, sen Altri, na Terra do Medio, e á que non estamos dispostos nin dispostas a renunciar.

Altri non, pero grazas por propiciar este tecer redes a partir do amor a unha terra que herdamos e que pretendemos legar intacta a quen despois de nós opte por vivir nela.

*Xosé de Cea. Membro da Plataforma Ulloa Viva.